

Van voorlezen naar lezen

1 januari 1990

Auteur: A.G. Bus

Volume: 21

Nummer: 7

Pagina's: 320-327

Documenten

- [moer_jrg21_078.pdf](#)

a g bus acties tussen ouders en kinderen een belang rijke rol spelen bij het ontwikkelen van deze kennis door vragen en uitleg naar aanleiding van de tekst of de daarbij horende illustraties van voorlezen naar lezen wordt het verhaal begrijpelijk gemaakt op deze wijze ontstaan hybride vormen van voor lezen waarbij afwisselend sprake is van geschreven en mondelinge taal hoewel voorlezen een belangrijk aspect voorlezen kan het snijpunt genoemd worden tussen vormt van het curriculum in de eerste twee mondeling en schriftelijk taalgebruik het verband leerjaren van de basisschool is weinig bekend tussen voorlezen en lezen wordt te weinig benadrukt over de aanpak van leerkrachten en de effecten a g bus heeft onderzoek verricht naar voorlezen van deze sessies in ons onderzoek besteden we thuis en voorlezen op school en daarin verschillende daarom ook aandacht aan de interacties tussen stijlen aangemerkt juist interactief voorlezen lijkt leerkrachten en leerlingen tijdens het voorlezen kinderen te stimuleren hun ontluikende geletterdheid van een verhaal in deze bijdrage bespreek ik te activeren op school zou daarom niet alleen meer enkele bevindingen uit een onderzoeksproject maar ook strategisch bewuster moeten worden voorge dat ik sinds enkele jaren in samenwerking met lezen in aansluiting op de functie die dat voorlezen collega s en studenten uitvoer thuis vaak heeft gehad zo kan een soepele en vanzelf sprekende overgang van voorgelezen worden naar zelf hoe lezen kleuters voor lezen plaatsvinden met name het werk van de Amerikaanse onderzoekster elizabeth sulzby heeft bijgedragen tot schriftelijke taal wijkt in meerdere opzichten af het besef dat de ontwikkeling van kennis over van mondelinge taal een belangrijk verschil is de vorm en structuur van geschreven taal een dat bij geschreven taal de lezersluisteraar niet integraal deel is van de schriftelijke taalontwik zelf aanwezig is geweest tijdens de gebeurtenis en dat lang niet alle kinderen over deze nissen waarover wordt gerapporteerd dit heeft kennis beschikken als het formele leesonder consequenties voor de wijze waarop een ver wijs begint zij bestudeerde gedrag dat de haal wordt verteld het betekent onder meer meeste jonge kinderen spontaan tonen voorle dat de context waarbinnen de gebeurtenissen zen uit een favoriet boek het betreft hier ver zich afspelen zodanig moet worden beschreven halen die meerdere keren door een volwassene dat de ezer luisteraar zich daarvan een voor of een ouder broertje of zusje zijn voorgelezen stelling kan maken hierdoor veran-

dert de de studie van dit soort gedrag past binnen een vorm en structuur waarin een verhaal wordt traditie die in de literatuur bekend staat als gegoten ervaringen met interactief taalge emergent literacy in 1986 is door teale en bruik zijn dan ook niet voldoende om teksten te sulzby 1986 een boek geredigeerd waarin de begri- jpen hoewel de ontwikkeling van deze uitgangspunten van deze invalshoek ter sprake kennis een integraal deel is van de schriftelijke komen de kerngedachte binnen dit onder taalontwikkeling is pas de laatste jaren aan zoekprogramma is dat door interacties met dacht ontstaan voor dit aspect van het aanvan geschreven taal componenten van lezen en kelijk lezen nieuwere methoden zoals balans schri- jven tot stand komen alle gedrag dat de leeslijn en de schatkist onderscheiden zich met kinderen tonen in interactie met geschreven name doordat activiteiten rond boeken eri tek taal wordt bestudeerd en geïnterpreteerd ook sten meer na- druk krijgen gedrag dat voorheen buiten het blikveld viel in een onderzoekspro- ject naar de interacties omdat alle aandacht was gericht op gedrag dat rond geschreven taal onderzoeken we hoe on op grond van logische analyses van de taak als der invloed van ervaringen als voorlezen kennis essentieel werd gezien voorheen werd veel over teksten toeneemt bus i990a bus van gedrag bij voorbeeld het schrijven door letter ijzendoorn tggoa uit etnografische studies ketens te vor- men afgedaan als louter imitatie binnen het gezin komt naar voren dat de inter- van volwassenen in de traditie van emergen t 320 moer 1990 7 niveau 1 v ja pyja- majas aan nou lees jij m e ook e ens uit dit boe k voor k tanden poetsen wil naar het zwembad toe bedoelt zichzelf v ja slaat drie bladzijden om valt de pop been d r k verhaaltje voorlezen af hi e r gaat die in d e auto kl ee dd e die uit v ja n ou l lees maar eens verder kijkt de proefleider aan k margrietje die slaapt niet ja v nee op bed margrietje huilt en margrietje zit k ging heel hard huilen op de bank uit v na lange stilte ja ging ze heel hard huilen goed zo en w at gebeu rd e er t oe n k glaas- je water niveau 2 v fa de proefleider leest de eerste drie pagina s voor k nog een glaasje water afgeleid door binnen nou wat gebeurde er toen nu jij lezen komst van a nd e r kind been d r af v nou we gaan weer even verder wat gebeurde oh jee hele been d r af en toen na lange er toen met margrietje stilte en wat gebeurde er toen verder k ging een spelletje doen weet ik niet v oh ja ik ben wel benieuwd wat er nu verder met mar k ze gingen uit teddy past op de pop grietje gebeurt na lange stilte nou papa en v mmm mama gingen weg zie je dat nou en wat k toen ging ze naar beneden toen w as z n papa gebeurde er toen e n m a ma d r wee r py- jamajas aan v aa literacy wordt ervan uitgegaan dat aan dit ge gevraagd voor te lezen uit het boekje margriet je drag hypothesen ten grondslag ligg e n over wat e ri d e babys itte r dat in de week daarvoor drie ke e r lezen en schrijven is door de leerkracht is voorgelezen en dus als be kleuters vers c hillen in de mate waarin ze ver kend mag worden voorondersteld de kinderen trouwd zijn met de kenmerken van geschreven zijn 4 jaar oud taal dit blijkt als we he n vragen om voor te le zen uit een favoriet bo e k wat kind eren hebben observatieschema op het eerste niv e au onthouden van de eraan voorafgaande voor benoemt het kind wat het op de plaatjes ziet leessessies blijkt sterk te vari e ren de responsen zonder dat sprake is van een verhaal het kan hebben een ongeveer gelijke structuur ook als objecten beno e men maar ook commentaar ge de boek en sterk verschill e n het is dus aan

ven nou pakt i e hem het kijkt de volwassene en melijk dat we niet te maken hebben met voortdurend aan en verwacht responsen zie tamelijk willekeurig e stimulus responsepatro eerste proto colfragment hierboven nen di e per bo e k variëren in het gedrag komt kinderen op het tweede niveau slagen erin een tot uitdrukking welke concepten kinderen heb verhaal te vertellen maar ze maken nog gebruik ben ged vormd over de vorm en structuur van van spreektaal het verhaal is alleen te volgen te ksten om een indruk te geven van de ontwikkeling kan worden meegekeken in het boek vaak kelingen die plaatshebben bespreek ik een vijf wordt iets verduidelijkt door te wijzen naar ele tal niveaus die sulzby vond in haar onderzoek menten van de plaatjes zie tweede protocol en die als leidraad kunnen worden gebruikt om fragment hierboven te bepalen in hoeverre kleuters al beschikken op het derde niveau let het kind op de plaatjes over kennis van geschreven taal in een recent en vertelt een verhaal en begint na a st spreektaal onderzoek bus t99ob is vastgesteld dat deze ook het woordgebruik de intonatie en de zelfde gedragingen voorkomen in een groep structuur van geschreven taal te gebruiken zie nederlandse kletterse voorbeelden zijn ont protocolfragment op volgende pagina leend aan een onderzoek waarin kinderen werd op het vierde niveau vertelt het een verhaal in 1990 7 moer 321 niveau 3 ons mij papa mmm die ken ik wel vze gingen naar een feestje maar deze sla ik maar over doelt op bladzijde x enne wou margrietje niet ging ze met de kan zich waarschijnlijk de naam van de babysit pop gooien enne kwam kwam marg hoe ter niet meer te binnen brengen ze gooide met heet die wijst aan haar lievelinge ze stampt e met haar voeten en v annemarie gooide met de lieveling haar lievelingspop x annemarie enne urn zei annemarie heb je krak daar brakke een be en daar kwam ze aan met je pop gegooid en ze margrietje was he ze vroeg heeft jouw pop een gebroken lemaalstil en urn um zei margr zei been ze zei niks toen ging ze haar broertje mmm annemarie je moet nu naar bed en de pyjama aantrekken en margrietje haar mmm annemarie ging een paar boekjes nachtpomp toen gingen ze hun tanden poet voorlezen en zei en zei je gaat nu naar bed en sen en toe ging ze nog een paar verhaaltjes papa en mama komen zo weer en margrietje voorlezen dat doe ik nou ook doelt op de ging huilen en en annemarie kwam naar bo eigen activiteit ze zei slaap lekker en haar ven en ging ze op de buik naar beneden en toen broertje viel in slaap margrietje hilde eerst ging urn zei margrietje nee annemarie je om een glas water toen vroeg ze wanneer pa pop is weer gemaakt en zei hoe weet je dat pa en mama thuishkwamen en toen vroeg ze nog ik heb mijn jouw mijn baby ook zo n pop om een glas water toen hilde ze heel hard heb ze ging verkleed en toen net als on ze haalde margrietje van bed af en neemde haar verstaanbaar dat haar baby is en toen ging mee naar beneden z e z ei ik heb een verras ze weer en toen ging ze naar bed toen ging sing voor je toen lastte ze haar lievelingspop ze slapen en toen kwamen papa en mama zien die was blij geen gebroken been meer weer wij gaan uit zei margrietje tegen haar pop teddy zal op je passen en gedraag je je toen niveau 4 zet margrietje ze speelden dat ze uitgingen v nou lees maar ns voor toen werd margrietje een beetje moe en haar k papa en mama gingen uit ze maakten mooi om pop ook ook oh mijn kleine mak toen weg te gaan margrietje vroeg waar gaan jullie gingen ze een liedje voor haar oh mijn kleine heen zeiden z

e we gaan uit ik wil niet dat makker je moeder kust je wel weer wakker en jullie uitgang gaan ze zei wie past er dan op de volgende morgen was dat ook zo boekentaal het let nog voornamelijk op de letterkennis objectivatie et cetera een gevolg plaatjes er is geen sprake meer van interactief daarvan is dat ook in het onderwijs weinig aan gedrag zie protocolfragment hierboven dacht is voor dit aspect van de beginnende lees op het vijfde niveau richten kinderen zich op ontwikkeling het observatieschema dat hier de tekst en proberen op basis van de grafische voor is beschreven kan dan ook een goede aan informatie de betekenis te reconstrueren dit vulling zijn dit schema kan tijdens informele hoeft niet te betekenen dat al sprake is van echt observaties worden gebruikt om in kaart te lezen het kan er mee volstaan letters of beken brengen hoe kleuters met favoriete boeken de woorden te benoemen interacteren overigens is dit observatieschema niet alleen bruikbaar in onderzoek ook het onderwijs het voorlezen thuis kan er baat bij hebben hoewel buiten kijf staat dat kennis van de kenmerken van geschreven de omgeving van kinderen is rijk aan geschre taal een belangrijke component is van conven taal denk bij voorbeeld aan opschriften op tioneel lezen maken deze observaties geen deel verpakkingen winkels en r shirts hierdoor uit van veel gebruikte toetsbatterijen waarmee komen jonge kinderen er al vroeg mee in aan beginnende leesvaardigheden in kaart worden raking ook met teksten doen de meeste kinde gebracht doorgaans zijn deze tests uitsluitend ren al vroeg ervaring op bijna alle peuters en gericht op vaardigheden als foncembewustzijn kleuters worden thuis geregeld vorgelezen in 322 moer 1990 7 het kader van een onderzoek naar verschillen was sprake van hybride patronen waarbij kleine tussen weinig en veel voorlezende moeders stukjes tekst worden afgewisseld door gesprek bus van ijzendoorn i99ob ondervroegen ken over de inhoud in de andere groep was de we een groot aantal moeders van driejarigen ouder in staat om langere stukken tekst voor te over het voorlezen thuis we probeerden te ver lezen zonder uitleg te geven mijden dat moeders de indruk hadden dat voor als sociale interactie een belangrijk element is lezen een onmisbaar element is van de opvoe van voorlezen is te verwachten dat het verloop ding we vroegen daarom bent u al begonnen van de sessies afhangt van sociaal emotionele met voorlezen met de nadruk op het woordje aspecten van de moeder kindrelatie bij een al van de ongeveer 30 0 geïnterviewde moeders problematische relatie hebben kinderen minder zeiden maar enkelen nooit voor te lezen en las vertrouwen in de ouder en verlopen interacties zes procent twee of drie keer per week voor de tussen ouders en kinderen stroever met name rest las tenminste een keer per dag voor tegen als nieuwe kennis moet worden overgedragen de tijd dat kinderen naar school gaan en formele in samenwerking met marinus h van ijzen leesinstructie krijgen hebben ze dus al heel wat doorn die een expert is op het terrein van ervaring met teksten achter de rug in het veel ouder kindrelaties is daarom ook onderzoek bediscussieerde boek beginning to read van mari gedaan naar de invloed van de kwaliteit van de lyn adams wordt berekend dat amerikaanse ouder kindrelatie op het verloop van de inter kinderen uit de middenklassen tenminste dui acties en de kennis en vaardigheden van kin zend uren voorlezen achter de rug hebben als deren de uitkomsten van deze studies bus het formele leesonderwijs nog moet be-

ginnen van ijzendoorn 1988a 1988b t99ob onder naar aanleiding van etnografische studies strepen het belang van de sociale interacties wordt vermoed dat met name sociale interacties bij voorlezen als de relatie minder goed is rond teksten de leereffecten bepalen teale ontstaan meer problemen tijdens de voorlees 1981 volwassenen helpen kinderen om het sessies en kan minder nieuwe kennis worden verhaal te begrijpen door uitleg te geven opgedaan ouders of leerkrachten maken een inschatting van wat kinderen zonder hulp nog niet begrijpen hoe lezen leerkracht en voorpen en spelen daarop in door de tekst in andere woorden te lezen of tussen het voorlezen door ook in de eerste leerjaren van de basisschool is uitleg te geven de ouders stemmen hun hulp voorlezen een belangrijk aspect van het onderaf op de competentie van het kind we zien dan wijs uit een vragenlijst die we aan 22 leerkrachten ook veranderingen optreden in het verloop van krachten voorlegden bleek dat de meeste leerkrachten de voorleessessies krachten ten minste een maal per dag voorlezen in een onderzoek onder een drie en vijf 89 procent op een aantal scholen werd als re jarigen bus van ijzendoorn 1988b brachten gel zelfs twee keer per dag voorgelezen 16 procent in kaart aan welke aspecten van het verhaal de kinderen er zijn wel verschillen met het voorlezen aandacht wordt besteed aan eenvoudige aspecten thuis een onverwachte kenmerk van het voorlezen zoals de betekenis van de tekst of de illustraties op school is dat dit doorgaans een groepsstrategieën of aan meer complexe aspecten zoals de gebeurtenissen is waaraan alle kinderen uit de klas formele kenmerken van geschreven taal uit de elnemen in slechts vier klassen werd wel deze studie bleek dat naarmate kinderen hoger eens voorgelezen aan groepjes van ten hoogste scoorden op een aantal tests die de leersontwikkeling vijf kinderen meestal betrof het hier een taakdeling in kaart brengen meer aandacht vrij melijk incidentele activiteit in drie klassen komt voor de complexe aspecten een recent gebeurde dit een keer per week en in een klas onderzoek bus van ijzendoorn 1990b op meerdere keren slechts een leerkracht meldde dersteunt de theorie dat ouders minder hulp wel eens individueel voor te lezen geven als kinderen meer competent zijn in dit in een onderzoek op kleuterscholen dat ik onderzoek vergeleken we veel en weinig voor in samenwerking met Annelie Neuteboom en gelezen kinderen de mate waarin ouders hulp proberen te geven bleek af te hangen van de ervaring met weten te komen over de strategieën die worden voorlezen bij de weinig voorgelezen kinderen den gevolgd om kleuters te helpen tijdens het 1990 7 moer 323 ik onduidelijk boek en het heet het vogeltje kden boven de bomen dat te ver vloog kden hij vliegt omhoog kden oh ja kden ja kden oh ja dat ken ik kden daar is het vogeltje kden het vogeltje dat te ver vloog in een nestje tus door elkaar gepraat sen de klimop zat een heel klein vogeltje kden hij vliegt verder dan de muur hele dag vlogen vader en moeder af en aan om kden hij gaat gewoon eten te brengen vliegjes wormpjes zo kon het kden over de muur vogeltje gauw groot worden toen het znen vleugel kden overal eens kden n gels goed op en neer kon bewegen gaf znen door elkaar gepraat moeder eerste vliegles kden als znen moeder dat ziet lxx laat de bijbehorende illustratie zien kden vliegen was heerlijk maar na een tijdje begon kden is dat znen moeder nen de vleugels van het vogeltje pijn te doen kden ja hij moest een plekje vinden om uit te rusten kden de gote maar waar neen nest natuurlijk kden de grote die op het nest staat lxx laat illustratie zien ge-

mompel in de groep kd en dan moet ie weer helemaal terug kd een kleintje en een moeder lk ja lk ga maar op de rand van het nest staan zei ze je door elkaar gepraat kop omhoog en klapper met je vleugels dan moet je springen de lucht in en proberen naar de vogel komt verschillende andere vogels te de muur te vliegen dat is genoeg voor de eer gen maar mag niet in hun nest want hij maakt ste keer het vogeltje ging op de rand van het een ander geluid nest zitten hield z n kopje op fladderde met z n lk toen vloog het vogeltje weer verder tot het vleugels en sprong de lucht in aan de oever van de rivier een nest zag wil daar l x laat de bijbehorende illustratie zien uitrusten kd daar is een muur c k laat illustratie zien i k naar de muur kd ja kd onduidelijk eerste les door elkaar ge praat kd moede r kd een eend kd nou da s voor mij niet zover kd een bruine eend lk nee maar ja voor een klein vogeltje wel kd ja dan moet ie moet ie geluid maar dat kd ja kan ie niet lk wat gek hij viel niet het vliegen ging best lk een wilde eend met een bre d e gel e snavel zat goed ik kan nog wel verder vliegen dan de op het nest muur dacht de vogel ik kan wel over de hele l k laat illustratie zien akker heenvliegen en over de heg en over de ri kd oh zielig vier ik kan wel de hele wereld gaan bekijken kd hij is hij is echt nu vast heel moe en vlugger en vlugger bewoog hij z n vleugels lk ik denk het w e l ja i x laat illustratie zien door elkaar gepraat voorlez e n van een verhaal naar aanleiding van voorlezen sl e chts incidenteel voorkomen aan de bevindingen binnen h e t gezin zijn we m et de hand van audio opnamen is door een stu name geint e r e sse erd in d e vraag in ho e verre het dent die aanwezig was tijd ens de voorleessessie voorlez e n e en interactief verloop heeft waar ee n beschrijving gemaakt van het verloop bij d e leerkracht via vrag e n en opmerkin- gen ervan vervolgens zijn de protocoll e n geana liet leesbegrip stimuleert we maakten nauw lyseerd per kee r dat het voorlezen werd onder ke urig e b e schri- jvinge n van d e voorleessessies broken om een asp e ct van het verhaal te bespre op doorsne e scholen daarbij is uitgegaan van ken is gescoord welke strat e gie daarbij door de groepssessies omdat all e and e re vormen va n le e rkracht werd g evolgd e n waarop de dis c us 3 24 moer 1 990 7 sic betrekking had we onder- scheidden vijf vonden aanzetten van kinderen als z n moe instructiestrategieen uit- lokken uitnodigen der dat ziet worden niet aangegrepen om samenvatten recapit- uleren en informeren en dergelijke thema s te bespreken pogingen van vijf in- houdelijke topics expliciete kenmerken kind e re n o m g e vol gtr e kkingen t e make n bij van tekst expliciete kenmerken van illustratie voorbeeld door te an- ticiperen op het verdere gevolgtrekkingen achtergrondinformatie en verloop van het verhaal worden genegeerd als persoonlijke associaties deze categorieen zijn een kind spontaan anticipeert ja dan moet ontleend aan een studie van teale martinez en ie moet ie geluid maar dat kan ie niet glass 1989 de resultaten die hieronder ter reageert de leerkracht niet sprake komen hebben betrekking op een achttal klassen waar gespreid over de periode van no interactieve vorm vier van de acht leer vember tot juni vier keer is geobserveerd in de krachten hebben een meer sturende rol tijdens klassen zaten zowel vier als vijfjarigen steeds het be- spreken van het verhaal deze leerkrach namen alle kinderen deel aan de voor- leessessie ten lokken discussies uit die kinderen moeten helpen bij het begrijpen van het verhaal en sco niet interactieve vorm inspectie van ren dan ook hoog op

de categorieën uitlokken de protocollen leert dat het verloop van de ses en uitnodigen het protocolfragment op p 3 2 6 sies nogal uiteenloopt globaal kunnen twee is illustratief voor deze benadering typen worden onderscheiden vier van de acht op verschillende manieren probeert deze leerkrachten lezen voor zonder interacties over leerkracht het begrip bij de kinderen te stimule de tekst of de illustraties uit te lokken onder ren tijdens de discussies probeert de leerkracht brekingen ontstaan bijna uitsluitend op initia kennis te activeren die nodig is om het verhaal tief van de kinderen die opmerkingen of vra te begrijpen door kinderen te laten vertellen gen door de klas roepen vaak gebeurt dit naar wat op een gezellige dag kan gebeuren wat is aanleiding van de illustraties die sommige leer dat een gezellige dag activeert de leerkracht krachten na elke bladzijde tekst laten zien en schema s die kinderen hebben gevormd over anderen als het verhaal in zijn geheel is voorge het centrale thema van het verhaal ook stimu lezen met name in de klassen waar na elke pagi leert deze leerkracht om gevolgtrekkingen te na tekst een illustratie wordt getoond treden maken met betrekking tot de gebeurtenissen in veel interruptie s door de kinderen op de rol het verhaal aan het eind van het verhaal wordt van de l e erkracht is doorgaans beperkt zo de kinderen gevraagd om zich een voorstelling nodig wordt antwoord gegeven op vragen of te maken van het verdere verloop van de ge wordt een vraag gesteld om verduidelijking te beurtenissen wat denk je dat ze dan gaan krijgen over een opmerking deze leerkrachten doen doen geen pogingen om door vragen of opmer is sprake van een stabiele aanpak bij voorle kingen de gebeurtenissen te verhelderen de zen ho e wel het aantal discussie eenhed e n en discussies hebben doorgaans b e trekking op ex de inhoud daarvan nogal ste rk kunnen vari e pliciete kenmerken van tekst of illustratie is ren is toch sprake van e en zekere stabiliteit dat z n moeder het protocolfragm e nt op de leerkrachten die bij de eerste observatie stu vorige pagina illustreert deze gang van zaken rend waren door via de vragen en opmerkingen de leerkracht leest voor uit het vogeltj e dat te ver de aandacht op bepaalde aspecten te richt e n vloog het p ro tocol is ingekort door delen weg te toonden dit zelfde gedrag in de volgende voor laten leessessies leerkrachten die tijdens de eerste opvallend is dat de leerkracht geen pogingen observatie alleen reageerden op vragen en op onderneemt om de discussie op een hoger plan nterkingenvan het kind gaven ook in volg ende te brengen door nieuwe thema s aan de orde te sessies ditzelfde patroon te zien het lijkt er dus stellen de motie ven en reacties van de karak op dat le e rkra chte n een b epaalde stijl van voor ters in het verhaal worden niet nader uitge lezen hebben die teale martinez en glass werkt in de discussie waarom vli e gt het verder 1 98 9 terugvoeren op d e opvattingen van leer dan de muur waarom willen de andere vogels krachten over doel en functie van voorlezen in niet dat het vogeltje in hun nest komt zou de terpretatie van onze obs e rvaties wordt bemoei moeder boos zijn als ze het vogeltje heeft ge lijkt doordat alle leerkra chten uit andere boeke n 1990 7 moer 325 lk nou ik heb een verhaaltje van uh knotje en van papa en mama ze vertellen elkaar grapjes elisabeth daar heb je al h e el veel verhaaltj es moppen heten die grapjes ze gaan opstaan van gehoord pannekoeken eten et cetera met z n vieren kd he mijn zusje heet ook elisabeth gaan ze wand el en ze bouw e n ee n hut in h e t lk ja sparrenbos daar gaan

ze inzitten dan begint de ja en ik heb ook onverstaanbaar het plotseling te onweeren bonbong rom de en die heb ik ook melde bommel de bomlken het gaat en nou ga ik vertellen mirjam en de onweer trudie en het gaat over een gezellige dag wat lk ja ze kruipen nog dichtertegen elkaar aan is dat een gezellige dag terwijl het onweer boven het bos raast het de datje alles onverstaanbaar begint te regenen ze lopen door de stromende lk wat vind jij je en gezellige dag tjarda rege n naar huis de heleboel mensen in huis lk en daar wat denk je dat ze daar gaan doen lk ja wat vind jij een gezellige dag se bas ti aan de pannekoeken eten de dat dat ik altijd dat ik altijd kan spelen lk nou die hebben ze al gehad joh wat zullen ze de ik onverstaanbaar ook een gezellige dag daar gaan doen lk wat vind jij een gezellige dag andrea de warme kleren aantrekken de niks lk ja dat denk ik ook en ze gaan weer iets gezellig vind jij niks een gezellige dag ligs doen tx laat illustratie zie n x n sc hudt haar hoofd de waar zitten ze dan in de hut lk nee of vind je elke dag een gezellige dag lk nou dit is s morgens he dit plaatje daar zit marlijn ten ze bij papa en mama op bed als ze wakker de dat je altijd jarig bent worden lk maar dat kan niet altijd he de een krokodil op bed de nee de ja lk nee nou knofje en lk waar zie jij een krokodil dan de kweet nog een de orivcist33rib3ai lk wat is er lk een pop een poes en een de dat je de hele dag cadeautjes krijgt de onverstaanbaar daar zie ik de kroko lk ja nou dat zou iedereen wel graag willen he de lk of taarten lk wijs mens aan dan de ik ook de die lk knofje en elisabeth hebben ook een gezellige lk da s toch geen krokodil dag met z n viere n liggen ze in het grote bed door elkaar gepraat voorlezen die al dan niet bekend waren bij de by x990 de aanleiding hiertoe was de bevin kinderen om een nauwkeurigere indicatie te ding dat vele kinderen afkomstig uit lagere krijgen voor de stabiliteit van het gedrag zijn sociaal economische milieus weigerden voor te verdere studies nodig waarbij leerkrachten uit lezen uit een boek dat vlak daarvoor zowel door soortgelijke teksten voorlezen en waarbij het de moeder als door de proefleider was voorgele aantal keren dat de tekst is voorgelezen wordt zen heranalyses leidden tot de conclusie dat gecontroleerd lang niet alle oude rs in de ze groe p hulp boden tijdens het voorlezen van een verhaal veel hoe effectief zijn de stijlen van voorlezen oude rs bleken te volstaan met af en toe te wijzen naar de illustratie zonde r evenwel een poging te over de directe effecten van verschillende stijlen doen om de inhoud van de tekst te verduidelijken van voorlezen is nog weinig bekend via ken met name deze kinderen bleken weinig heranalyses van materiaal dat in een eerdere over te houden en van het voorlezen in de groep studie was verzameld is een poging gedaan waarin de voorleessessies een niet interactief daarover meer te weten te komen bus sulzve rloop hadden was het aantal weigeringe n om 326 moer 1990 7 voor te lezen het grootst kennelijk hadden met hebben opgedaan met teksten vermoedelijk name deze kinderen weinig onthouden van de heeft deze groep meer hulp nodig om teksten te daaraan voorafgaande voorleessessie begrijpen dan op school wordt geboden deze uitkomsten indiceren dat interactief lezen een noodzakelijk element is om te bevor literatuu r deren dat kinderen teksten gaan begrijpen en daardoor nieuwe kennis opdoen over geschre adams m beginning to read thinking and learning ven taal de effecten van het voorlezen op about print cambridge mass m 1 r 1990 school zijn tot

nu toe niet systematisch geanalyseerd Bradman, T. Margrietje en de babysitter den Haag seerd het ligt in de bedoeling ook daaraan in omniboek 1988 vervolgproukten aandacht te besteden het bus a g early reading acquisition in p reitsma gaat daarbij om verschillende vragen in de eer l verhoeven red reading acquisition in ste plaats willen we weten of voorlezen in een dutch a state of the art dordrecht new york groep even effectief is als individueel lezen het foris tggo a is niet uitgesloten dat groepssessies met name bus a g kleuters op weg naar leren lezen paper nadelig zijn voor kinderen op een laag niveau gepresenteerd op een symposium van de read omdat de leerkracht niet kan ingaan op alle ing association in the netherlands ra i n problemen die het heeft om de tekst te begrijp amsterdam juni i99o b pen verder moet worden nagegaan in hoeverre bus a g e sulzby the role of social interac de effecten van groepsgewijs voorlezen ver tion in t se s children s subsequent story book band houden met de stijl van voorlezen op reenactments paper gepresenteerd op de jaar basis van de bevindingen in het gezin is te ver lijkse conferentie van de american educational wachten dat een meer sturende begeleiding de research association aera boston april voorkeur verdient 1990 bus a g m h van ijzendoorn attachment enkele conclusie s and early reading a longitudinal study in journal of genetic psychology 1 49 1988 a p zoo z io uit de studies naar voorlezen binnen het gezin bus a g m h van ijzendoorn mother child blijkt dat nieuwe kennis met name wordt be interaction attachment and emergent literacy vorderd door de sociale interacties tijdens het a cross sectional study in child develop ien t 59 lezen van teksten volwassenen maken een in 1 988 o p i2 6 2 i2 7 2 schatting van wat kinderen nog niet begrijpen bus a g m h van ijzendoorn voorlezende en gaan daarop in door vragen of uitleg inter moeders en beginnend leesonderwijs in di actief lezen is een essentieel kenmerk van het dakrief z o i99o a p 4 6 voorlezen uit observaties in een aantal klassen bus a g m h van ijzendoorn chararreristits blijkt dat leerkrachten verschillen in de mate and antecedente tf frequently and ir frequently read waarin interactief wordt voorgelezen van de ing mother child dyads leiden onderwijsstu leerkrachten die in deze studie participeerden dies i99o b laat de helft de kinderen reageren op illustraties sulzby e children s emergent reading of favor of tekst zonder evenwel pogingen te doen om ite storybooks a developmental study in reac via vragen of uitleg de inhoud van de tekst te ing research quarterl y z o 1985 p 458 48i verduidelijken meer complexe aspecten van teale w h parents reading to their children het verhaal komen daardoor in deze groep nau what we know and need to know in language welijks aan bod deze groep onderscheidt zich arts 5 8 1 98 1 p 902 912 daarin duidelijk van een groep leerkrachten die teale w h sulzby e eniergen t literacy writiii q via gerichte vragen de structuur van het ver a nd readi n q norwood ablex 19 86 haal proberen te verhelderen deze verschillen teale w h m g martinez w l glass de tussen leerkrachten lijken tamelijk stabiel te scribing classroom storybook reading in zijn voor een deel van de kinderen zou deze d bloome cd classroonis nrr d literacy nor niet interactieve stijl van voorlezen wel eens wood ablex 19 89 p 5g 1g 3 grote nadelen kunnen hebben ik denk nu met name aan kinderen die thuis weinig ervaring 1990 7 moer 327